

Kerkük Merkez Ağzlarında Organ Adları

Dr. Jasim Zeinulabdeen Jasim

Eğitim Fakültesi - Kerkük Üniversitesi

Anahtar Kelimeler: Türkmenler, Kerkük Merkez Ağzları, Organ Adları

1. Giriş

Bir dilin söz varlığının hangi öğelerden oluştuğu üzerinde durulduken, ilk anılması gerekenler, temel sözvarlığı ya da çekirdek kelimeler adını verdiğimiz öğelerdir. Bunun sınırı çizilirken, insanın odak olarak alınması doğu olmaktadır. İnsanın organ adları başta olmak üzere, onun en doğal gereksinimlerini karşılayan "yemek", "içmek", "uyumak", "gelmek", "almak", "vermek" ... gibi kavramlar, onun en yakın kişileri gösteren akrabalık adları, sayılar ve insanın maddî ve manevî kültürü içine giren çeşitli kavramlar sayılabilmektedir. (Aksan, 2006: 26) Görüldüğü üzere, insan hayatında birinci derece önemli yere sahip olan ve bir toplumun dilinde kuşaktan kuşağa katarılarak varlığını sürdüren bu kavramlar veya öğeler, insana ve onun yakın çevresine ilişkin maddî ve manevî kültürüne dair önemli kavramlar bünyesinde barındırmaktadır. Temel kelimesinin sözlük anlamına baktığımızda da, "en önemli, belli başlı olan, ana, taban, asıl, zemin, bazı, bir şeyin gelişimi için gereken ilk öğeler" gibi tanımlamalarla karşılaşırız. Bu tanımlamalardan yola çıkarak bir dilde en önemli görülen, belli başlı olan o dilin gelişimi, filizlenmesi için can suyu sayılabilecek unsurların o dilin kelime hazinesi olduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla bir dilin sahip olduğu kelime hazinesinin, o dili konuşan toplumun maddî ve manevî kültürüne, yaşam tarzına ve düşünce yapısına dair önemli ipuçları verdiğini söylememiz mümkündür. (Akçam, 2024: 10-11) Konumuz gereğince, bizi burada ilgilendiren vücut ve organ adlarıdır. Dolayısıyla organ ve vücut adları, söz varlığını oluşturan temel kelimeler arasında ön plana çıkan kavramlardır. Türkçe sözlükte, organ, "Canlı bir vücudun belirli bir görev yapan ve sınırları kesin olarak belirlenmiş bölümü, vücut ise; insan veya hayvan gövdesi veya bedeni şeklinde tanımlanmaktadır. (Türkçe Sözlük, 1998: 1692, 2355) Bu sebepten dolayı söz varlığının oluşturmasında merkezi bir rol üstlenen organ ve vücut adları ister istemez, dilin kökeni ve akrabalığı

hakkında bize ip uçları vermektedir. Konuyla ilgili Gerhard Doerfer, "1. Dil akrabalığını göstermek için temel kelimeler büyük önem taşır, çünkü kültür kelimeleri sık sık ve kolaylıkla ödünçlenebilir", 2. Vücut organlarının adları temel kelimelerdendir. Bu yüzden bunlar, genellikle ödünçlenemez, diller arasındaki akrabalık ilişkilerini göstermek için bu kelimelerin kanıtlayıcı değeri vardır" (Gürkaynak, 2024: 14) diye yazmaktadır. Burada biraz Altay dilleri Teorisi Birliği üzerinde de durulması gerekmektedir. Altay dilleri yaygın görüşe göre Türkçe (Genel Türkçe), Moğolca ve Mançu – Tunguzca'yı da içine alan dil ailesinin genel adıdır. Araştırmacılar Korecenin de bu birliğin bir üyesi olduğunu iddia etmişlerdir. Japonca ile ilgili sonuçlar henüz kesinlik kazanmamıştır. (Demir, Yılmaz, 2003: 49) Buna rağmen Japonca hakkında yapılan çalışmalar yabana atılmamalıdır. Bu çalışmalardan ilki; Samuel E. Marti'nin "Lexical evidence relating Korean to Japanese" adlı makalesidir. Marti makalesi, japoncanın bir Altay dili olarak ele alınmasında dönün noktası teşkil etmektedir. Marti'nden sonra japonca ile Altay dilleri arasında bağ kurmaya çalışan başka bir yazar da, Roy Andrew Miller'dir. Konuyla ilgili kitabı 1971'de, "Japanese and the other Altaic Languages" başlıklı altında yayımlanmıştır. Bu sırada bazı Japon bilginleri Japonca'yı Altay dil birliğine bağlarken, birçok Japonca ile Astronezya dilleri arasında da paralellikler bulmuşlardır. (Ercilasun, 2007: 21) Burada bir parantez açalım, Altay dil birliğini kanıtlayan ses ölçütleri elbette önemlidir. Ancak bu ölçütler kadar söz varlığı ölçüdü de önemlidir. Dolayısıyla bu ölçütler sadece Altay dillerini birbirine yakınlaştırmamaktadır. Aynı zamanda günümüzde Türk dilleri veyahut lehçeleri ve bunların çatısı altında varlığını sürdüren ağızları da birbirine yakınlaştırmaktadır. Irak Türkmen ağızlarında yabancı unsurların bir hayli kullanılmasına karşın, bunun organ adlarına sirayet etmemesi umut verici bir gelişmedir. Bu düşünceden yola çıkarak, Irak Türkmen ağızlarının birer parçası ve çekirdiği konumunda olan Kerkük merkez ağızlarında sıkça kullanılan organ adlarının tespitine çalışılmıştır. (Khairullah, 2019: 453)

2. Kerkük Merkez Ağızlarının Diyalektoloji Sınırlıkları

Hasa Çayı Kerkük şehrinin göbeğinde geçen önemli nehirlerden biridir. Kerkük halkı bu nehre Hasa Suyu adını da vermektedirler. Hasa Çayı Kerkük şehrini merkez

olarak, ikiye ayırmaktadır. Bunlardan ilki, Eski (Büyük) Yaka iken, Korya (Küçük) Yakası da şehrin ikinci önemli bölümünü teşkil etmektedir. Konumuz gereğince, her iki yakada yer alan Türkmen semtleri üzerinde duracağız. Çünkü bu semtler eski coğrafî koumları itibarıyla Kerkük şehir merkezindeki Türkmen ağzlarını oluşturmaktadır. Bu ağzlardan birisi "Musalla" ağzıdır. Musalla ağzı Musalla semtinde yaşayan Türkmenler tarafından konuşulmaktadır. Dolayısıyla bu semtin kuruluş tarihi üzerinde durmamızda fayda vardır. Kerkük şehir tarihinden anlaşılıyor ki, Kerkük şehri uzun yıllar sadece Kerkük Kalesi'nden ibaret kalmıştır. (Hâmîdî, 1993: 3) Kanuni Sultan Süleyman'ın 1534 yılındaki İrakeyn Seferi üzerine Matrakçı Nasuh'un çizdiği Kerkük şehir minyatürü de, dediklerimizi katıtlamaktadır. (Nakip, 2007: 88) Ayrıca, Türkiye *Tapu – Kadastro Genel Müdürlüğü*'nün eski kayıtlarına göre, 1548 yılında Kerkük Nahiyesi'ne (Nahiye Kerkük Kalesi'nden ibaret idi) bağlı toplam "53" köyün 8'inde 100 haneden fazla nüfus bulunmaktadır. Bu köylerden 3'nün ise; 200'ün üzerinde nüfusa sahip olmasıdır. Buna karşın merkezde (*Kale'de*) 342 hane bulunduğu aktarılmaktadır. Kale'de ikâmet eden Müslüman ve Hıristiyanların tamamı Türkmenler'dir. Bunlardan başka Kerkük Kalesi'nde Yahudî grupları da varlıklarını sürdürmüşlerdir. Kerkük Kalesi'nde nüfusun artmasıyla birlikte, ardından da Kale'nin surları Osmanlılar tarafından tahkim edilmesi üzerine, Kale'nin nüfusunda bir hareketlilik yaşanmıştır. Kale'nin Türkmen ve Yahudî sakinleri Kale civarında kendilerine özgü yeni semtlerin çekirdeğini atmışlardır. Dolayısıyla buradaki ticaret merkezleri ve bunlara bitişik Piryâdî, Bulak ve Avçı Mahalleri de kurulmuştur. Daha sonra bu mahallere Çukur ve Musalla Mahalleri de eklenmiştir. (Saatçi, 2007: 48). Çay Mahallesi de zaman dilimi içerisinde bu mahallerin bir paçası hâline gelmiştir. Bahsi geçen mahallerin tamamı günümüzde "Muslla Semti" adı altında varlığını sürdürmektedir. Türkmenler Yahudilerle birlikte Musalla Mezarlığı'nın hem karşısında yer alan Araplar Mahallesinde yer almışlardır. Diğerleri ise; Piryâdî Mahallesi'ni tercih etmişlerdir. Ancak 1948 yılında ve sonrasında Araplar ile İsraililer arasında meydana gelen savaşlar yüzünden, bölgedeki Yahudilerin tamamı Filistin topraklarına göç etmişlerdir. Günümüzde Musalla semti tam bir Türkmen semtidir. Musalla Semti dışı kapalı olduğu için, burada Türkmen

ağızlarının etnik tabakalaşmasına rastlanamaz. Kerkük şehir merkezinin ikinci ağızını oluşturan semte gelince, hiç kuşkusuz ki, Kasaphane ağızdır. Bu semtte yapılaşma 50'li yıllardan itibaren başlamış ve 70'li yıllarda da tamamlanmıştır. Kasaphane arazisinin aslî sahibi, Molla Hassûn ailesidir. Molla Hassûn, kendine babadan miras yoluyla kalan arazileri, parsalleyerek, Türkmenlere satmışlardır. Bunun üzerine bugünkü Musalla Konut Evlerin hemen karşısında yer alan Eski Kasaphane sakinleri yeni inşa edilen Yeni Kasaphane'ye taşınmışlardır. Bunlara diğer Türkmen bölgelerinden yeni sâkinler eklenince, Kasaphane hâlis bir Türkmen semti hâline gelmiştir. Dolayısıyla Kasaphane semtinin büyümesini hazmedemeyen Baas Partisi, Filistin topraklarında uyguladığı iskân politikasının bir benzerini de burada uygulamaya başlamışlardır. Kasaphane ile Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı el-Şorca Semti arasında Saddam Konut Evleri inşa edilirken, Kasaphane ile Musalla arasında da Musalla Konut Evleri inşa edilmiştir. bu doğrultuda, semtin güneye doğru büyümesini de engellemek için, el-Mendûde (Nur el-Evvel) ve el-Urûbe (Nur el-Sâni) Semtlerini inşa etmişlerdir. Buraya Kerkük'e bağlı el Havîce İlçesi başta olmak üzere, Diyale şehrinden de birçok Arap aşiret mensubunu getirmişlerdir. Bu semtlerdeki Araplar zaman dilimi içerisinde, Kasaphane'ye de nüfuz etmişlerdir. Böylece semtte, Cuburî, Cireysî, Duleyimî, Nuaymî, Zintarî, Ruceybî ve İshâkî gibi Arap aşiret mensupları de yerleşmişlerdir. 80'li yıllara gelindiğinde, Baas Partisi, el-Vilâde Köprüsü'nün yapımı buhane ederek, yüzlerce Türkmen evini yıkarak sâkinlerini de başka yerlere taşınmalarını neden olmuştur. Böylece bahsi geçen köprü Kasaphane Semti ile Arap semtleri arasında bir hançer olarak saplanmıştı. (Hatice Fazıl Ahmet, 1965, Kasaphane) Kasaphane semtinde bütün Türkmen bölgelerinden insanlara rastlamak mümkündür. Dolayısıyla bu semt Musalla semtinden farklı olarak, dışa kapalı olmadığı için, burada Türkmen ağızlarının etnik tabakalaşmasına rastlamak mümkündür. Kerkük şehir merkezinin üçüncü Türkmen ağızı Korya ağızdır. Dolayısıyla Korya Kerkük'ün Büyük Yakasını da oluşturmaktadır. Korya, İlhanlı döneminde, "Oryateli"nin bir parçası olmuştur. Oryatlar, Musul bölgesinden Kerkük'e dek geniş bir coğrafî bölgede yerleşmişlerdir. Yaptığımız çalışmalar sonucunda, Oryatların bir kısmı Kerkük Kalesi'ne yerleşirken, öteki

Oryatlar ise; Korya Ovası'na yerleşmişlerdir. İşte Korya'nın çekirdiği bunlar tarafından atılmış ve adı da Oryatlara nispet edilmiştir. Oryatların bir zaman dilimi içersinde bölgeyi terk edip Mısır'a yelken açsalar da, geriye kalanlar Hıristiyanlıktan İslamiyet geçiş yapmışlardır. Burada üzerinde durulması gereken önemli bir husus vardır; günümüzde Korya Semti'nde Asurîler, Ermenîler ve Süryanîler de yaşamaktadır. Korya Yakası'nda kendilerine özgü "Almaz" Semti'nde oturmaktadırlar.– 2003 sonrasında bunların birçoğu "Şirew" Semti'nde kendilerine özgü bir mahalleye taşınmışlardır. Osmanlı Döneminde, 1881 – 1883 Genel Nüfus sayımında, Musul Vilayeti'nin Kerkük şehrinde "2" Rum ve "243" Katolik'ten bahsedilmektedir. Buna karşılık, 1895 nüfus sayımında, Rumlardan bahsedilmezken, Katoliklerin sayısını "1117" olarak gösterilmektedir. Bu nüfus sayımlarında en çok dikkatimizi çeken konulardan birisi de Kerkük'te başka Hıristiyan gruplardan bahsedilmemesidir. Bahsedilmeyen gruplar, daha önce Kerkük şehrinde var oldukları lanse edilen Ermenîler, Asurîler ve Keldanîler'dir. İngilizler belirli siyasî amaçlar doğrultusunda, bu gayrimüslim toplulukları getittirip Korya Yakası'na iskan ettirmişlerdir. Asker olmanın yanı sıra, Irak Petrol Şirketi'nde sivil olarak çalıştırmışlardır. İngilizler, Kerkük şehir merkezinde uyguladıkları politika icabı Türkmenleri Irak Petrol Şirketi'nde "vasıfsız işçi" olarak çalıştırırken, Hıristiyanları "Staff" olarak çalıştırmışlardır. (Duman, 2007: 148) Kanunî Sultan Süleyman dönemine ait, Tahrir defterine dönersek, bahsi geçen nüfus sayımlarındaki "Rum" ve "Katolik"lere ratlamamaktayız. Biz burada merkezden bahsetmekteyiz. Korya'nın 70 haneden oluştuğu ve bunların tamamın Müslüman olduğu bilgisi kayda geçmektedir. Burada bir parantez açalım; Oryatların bu dönemde tamamı Müslüman olduysalar da, Müslüman olmayan Oryatlar da varlıklarını Kerkük Kalesi'nde sürdürmüşlerdir. Konumuza dönersek, zaman dilimi içersinde Korya sakinlerine yeni Türkmen grupları da eklenmişlerdir. Kerkük şehir merkezi büyümeye yüz tutmasıyla birlikte, yavaş yavaş Korya Köyü de, Kerkük'ün en büyük Türkmen yerleşim merkezlerinden birisi hâline getirilmiştir. H.1249 (M.1833) Kerkük Mutasarrıfı İnce Bayraktarzâde Mehmet Paşa'nın bu yakada Şaturlu Mahallesi'nde bir hükümet konağı inşa etmesi, Kerkük şehir merkezinin kentesel gelişiminin

başlangıcı olmuştur. Korya Yakası'nın Eski Yaka'ya doğru gelişimi, daha erken tarihte başlamıştır. Nitekim bugün Cumhuriyet Caddesi yakınında, yıkılmış olan Şarkiyye Ortaokulu'nun arkasında bulunan Neftçizâde İbrahim Bey Camisi, bunun somut bir kanıtıdır. Bu camide yer alan bir kitâbeye göre; köhne bir duruma gelen eserin H.1256 (M. 1840) tarihinde yenilediği yazılmaktadır. Günümüzde de tekrar yenilenmiş olan bu camiden başka, Korya Yakası'nın dokusunu Eski Yaka'ya yaklaştıran Ahmet Hanekâh Camisi'ne veyaht Tekesi'ne de işaret etmek yerinde olacaktır. Çok yaşlı olan kişilerden edindiğimiz bilgilere göre; Korya'daki yerleşim alanı ile Hassa Çayı arasında kalan kesimde büyük bir mezarlık vardı. Ve bu mezarlığın imara açılması sonucunda, Korya kesiminin gelişerek, Eskiya ile birleşmeye yaklaştığı anlaşılmaktadır. Bu gelişme ışığında, 1890 tarihinde, Korya Yakası'nda "Begler", "Şaturlu" ve "Sarıkahya" adında üç yeni mahallenin temeli atılmıştır. Özellikle Türklere özgü olan ve at üstünde oynan geleneksel "Cirit" oyunlarının anısını günümüze taşıyan "Cirit Meydani", Korya'nın eski dokusunun önemli bir merkezidir. (Saatçi, 2007: 57) Korya Yakası XX. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren Türkmen aileleri tarafından büyük ilgi görmüşlerdir. Kerkük – Bağdat Demir Yolu'nun yapımı da eklenince, Korya Yakası'nın değeri bir kat daha artmıştır. Dolayısıyla Korya Yakası'nın büyük gelişimi 1960 yıllarından sonra başlamıştır. Bu yıllarda "Hamzeli" ile "Tisin" Köyleri Kerkük şehir merkezinin birer semti hâline gelmişlerdir. el Muhatta "Kerkük Tren İstasyonu" Yolun'dan sonra en çok rağbet gören yerlerden biri de Bağdat Yolu olmuştur. Burada modren villalar yapılmıştır. (Saatçi, 2007: 51-57) Türkmen semti Korya'nın güneye doğru gelişimini içine sindirmeyen Baas Partisi Araplaştırma ve İskan politikası doğrultusunda yeni semtler inşasına başlamışlardır. Buna rağmen günümüzde Korya Semti hâlâ eski coğrafi dokusuna muhafaza etmektedir. Bu sınırları içindeki Türkmenler de Korya ağzını oluşturmaktadırlar. Bütün bu anlattıklarımızdan anlaşılıyor ki, Kerkük merkez ağzları Korya başta olmak üzere, Kasaphane ve Musalla ağzlarından oluşturmaktadırlar. (Jasim, 2024: 589)

3. Kerkük Merkez Ağzlarında Kullanılan Organ Adları

3.1. "Musalla" Merkez Ağzında Kullanılan Organ Adları

- 3.1.1. $A\delta A\cup\alpha$ "Kas"
- 3.1.2. $\cup A \uparrow \otimes \rightarrow \& \zeta \delta$ "Ağız"
- 3.1.3. $A\supset$ "Alın"
- 3.1.4. $A\theta \square Z\iota \mid \text{Er}$ "Akciğer"
- 3.1.5. $AP\cup\xi\alpha$ "Arka"
- 3.1.6. $\cup\sqrt{A} \uparrow \Sigma \rightarrow \& \theta \cup \sigma \psi \mu \psi \& \mid \psi \&$ "Aşık Kimiği"
- 3.1.7. $\cup A \uparrow B\cup\& \square \Sigma$ "Avuç"
- 3.1.8. $\cup A \uparrow B\cup\& P\delta$ "Avurt"
- 3.1.9. $A\varphi\cup A\xi$ "Ayağ"
- 3.1.10. $\beta A\cup \square Z A \xi$ "Bacak"
- 3.1.11. $\beta AP\cup\mu A \xi$ "Parmak"
- 3.1.12. $\beta A \Sigma$ "Baş"
- 3.1.13. $\beta \varepsilon \supset$ "Bel"
- 3.1.14. $\cup \beta \varepsilon \uparrow \varphi \iota \& \nu$ "Beyin"
- 3.1.15. $\beta \iota \& \cup \lambda \varepsilon \chi \vartheta$ "Bilek"
- 3.1.16. $\beta \iota \& \cup \varphi \iota \otimes$ "Bıyık"
- 3.1.17. $\cup \beta \square \uparrow \varphi \ddot{u} \nu$ "Boyun"
- 3.1.18. $\beta \dashv \mid \cup P E \chi, \chi \iota \lambda \cup \varphi E (< ar.)$ "Böbrek"
- 3.1.19. $\beta \cup \delta$ "But"
- 3.1.20. $B\hat{u} \cup \otimes A \uparrow P \sigma \rightarrow \& \xi$ "Bağırsak"
- 3.1.21. $B\hat{u} \cup \otimes A \zeta \delta$ "Boğaz"
- 3.1.22. $\cup \beta \cup P\ddot{u}n$ "Burun"
- 3.1.23. $\cup \beta \cup P\ddot{u}n \cup \delta \varepsilon \uparrow \lambda \lambda \iota \& \& \mid \iota \&$ "Burun deliği"
- 3.1.24. $\square Z A \nu$ "Ruh"
- 3.1.25. $\square Z A \nu$ "Vucüt"
- 3.1.26. $\square Z \iota \cup \& \mid EP$ "Ciğer"
- 3.1.27. $\square \Sigma \varepsilon \nu E \cup \chi \vartheta E$ "Çene"
- 3.1.28. $\cup \square \Sigma \iota \mid \iota \& n$ "Omuz"

- 3.1.29. δΑβϙβΑν "Topuk"
- 3.1.30. δΑϙμαξ "Dimak"
- 3.1.31. δΑϙμαρ "Damar"
- 3.1.32. ϙδεϙ | | ι&ρμΕν δι&Σϙλεϙ ϙι& "Değirmen dişleri"
- 3.1.33. δΑϙδΑξ "Dalak"
- 3.1.34. ϙδεϙ ϙι& "Deri"
- 3.1.35. δι&ρϙνΑξ "Tırnak"
- 3.1.36. διλ "Dil"
- 3.1.37. δι&ρϙσΕχ "Dirsek"
- 3.1.38. διΣ "Diş"
- 3.1.39. διζ8 "Diz"
- 3.1.40. δϙ&ϙδΑξ "Dudak"
- 3.1.41. Ελ "El"
- 3.1.42. ΕμϙϙϙΖΕχ "meme"
- 3.1.43. ΕνϙσΕ "Ense"
- 3.1.44. ϙ | ϙ ϙβΕχ "Göbek"
- 3.1.45. | ϙ ϙζ8 "Göz"
- 3.1.46. ϙ | ϙ ϙζ8 θΑπϙπαϙ ϙ⊗→& "Göz Kapağı"
- 3.1.47. ϙ⊗Εμζε "Gamze"
- 3.1.48. ϙχθιπρι&χ "Kiprik"
- 3.1.49. χθϙσχ "Göğüs"
- 3.1.50. λΕΒζεϙϙϙ ϙn "Badamcık"
- 3.1.51. μΕϙϙδΕ "Mida"
- 3.1.52. μΕσΑϙνΑ "Mesana"
- 3.1.53. μϙξ "Beyin"
- 3.1.54. νΕϙφΕs ϙβϙ ϙρϙσϙ&& "Nefes Borusu"
- 3.1.55. ϙδ "Öt"
- 3.1.56. ϙ | δι&Σϙλερ "Ön dişler"

- 3.1.57. βΑνχεΡϩφΕ ϫ "Pankreas"
- 3.1.58. θΑϩβ "Kalp"
- 3.1.59. θΑνϩθΑϩΑ "iki omuz arası"
- 3.1.60. ϩθΑ ϫϩ→(ν "Karin"
- 3.1.61. θΑΣ "Kaş"
- 3.1.62. θΕΡΕϩϩϩZiϩ& ϫ EP "Karaciğer"
- 3.1.63. θ→(I "Kıl"
- 3.1.64. θϩϩ "Kol"
- 3.1.65. ϩθϩ ϫϩτϩ&ξ "Koltuk"
- 3.1.66. ϩθϩ&ϩϩZAξ "Kucak"
- 3.1.67. θϩ&ϩϩΑξ "Kulak"
- 3.1.68. θϩ&ϩϩΑξ μΕμϩμΕ ϫσι& "Kulak memesi"
- 3.1.69. ϩRE ϫϩi&m "Rahim"
- 3.1.70. σΑϩϩΣ "Saç"
- 3.1.71. σΕθϩθΕλ "Sakal"
- 3.1.72. σΕrϩϩϩΣΕ βΑΡϩμΑ ϫ⊗→& "Serçe parmağı"
- 3.1.73. ϩσψμψ&χ "Kimik"
- 3.1.74. δ→&ΡϩνΑξ "Tırnak"
- 3.1.75. τψχϩ "Tüy"
- 3.1.76. ψ&ϩPE ϫ "Yürek"
- 3.1.77. ψζδ "Yüz"
- 3.1.78. ϩτϩ ϫϫπϩϩ&ξ "Topuk"
- 3.1.79. ξΑI "Ben"
- 3.1.80. ξi&τϩIEχ "Gırtlak"
- 3.1.81. φΑϩνΑξ "Yanak"
- 3.1.82. φΕϩμΕ⊗ ϩβϩ ϫϫPu&σϩ& "Yemek Borusu"
- 3.1.83. ϩφΕ ϫndi& ϫ "Mesana bölgesineki kıl"
- 3.1.84. ϩζψλψ&φ "Zülüf"

3.2. "Kasaphane" Ağzında Kullanılan Organ Adları

3.2.1. ΑΔΑ∪▷Α "Kas"

3.2.2. ∪Α ∫⊗→&ζδ "Ağız"

3.2.3. Α▷ "Alın"

3.2.4. Αθ∫□Ζι | Er "Akciğer"

3.2.5. ΑΡ∪ξα "Arka"

3.2.6. ∪√Α ∫Σ→&θ ∪σψμψ& | ψ& "Aşık Kimiği"

3.2.7. ∪Α ∫Βυ&∫□Σ "Avuç"

3.2.8. ∪Α ∫Βυ&Ρδ "Avurt"

3.2.9. Αφ∪Α⊗ "Ayağ"

3.2.10. βΑ∪∫□ΖΑ⊗ "Bacak"

3.2.11. βΑΡ∪μΑ⊗ "Parmak"

3.2.12. βΑΣ "Baş"

3.2.13. βε▷ "Bel"

3.2.14. ∪βε ∫φι&ν "Beyin"

3.2.15. βι&∪λεχθ "Bilek"

3.2.16. βι&∪φι⊗ "Bıyık"

3.2.17. ∪β□ ∫φϋν "Boyun"

3.2.18. β∣| ∪ΡΕχ, β∣| ∪ΡΕχθ, χιλ∪φΕ(< ar.) "Böbrek"

3.2.19. βυδ "But"

3.2.20. Βû∪⊗Α ∫Ρσ→&⊗ "Bağırsak"

3.2.21. Βû∪⊗Αζδ "Boğaz"

3.2.22. ∪βυΡϋν "Burun"

3.2.23. ∪βυΡϋν ∪δε ∫λλι&& | ι& "Burun deliği"

3.2.24. ∫□ΖΑν "Ruh"

3.2.25. ∫□ΖΑν "Vucüt"

3.2.26. ∫□Ζι∪& | ΕΡ "Ciğer"

3.2.27. ∫□ΣΕνΕ∪χθΕ "Çene"

- 3.2.28. $\cup \sigma \Sigma i | \iota \& n$ "Omuz"
- 3.2.29. $\delta A \beta \cup \beta A v$ "Topuk"
- 3.2.30. $\delta A \cup \mu A \otimes$ "Dimak"
- 3.2.31. $\delta A \cup \mu A \rho$ "Damar"
- 3.2.32. $\cup \delta E \Gamma | \iota \& P \mu E v \delta \iota \& \Sigma \cup \lambda E \Gamma P \iota \&$ "Değirmen dişleri"
- 3.2.33. $\delta A \cup \supset A \otimes$ "Dalak"
- 3.2.34. $\cup \delta E \Gamma P \iota \&$ "Deri"
- 3.2.35. $\delta \iota \& P \cup v A \otimes$ "Tırnak"
- 3.2.36. $\delta \iota \lambda$ "Dil"
- 3.2.37. $\delta \iota \& P \cup \sigma E \chi$ "Dirsek"
- 3.2.38. $\delta \iota \Sigma$ "Diş"
- 3.2.39. $\delta \iota \zeta \delta$ "Diz"
- 3.2.40. $\delta \cup \& \cup \delta A \otimes$ "Dudak"
- 3.2.41. $E \lambda$ "El"
- 3.2.42. $E \mu \cup \sigma \zeta E \chi$ "meme"
- 3.2.43. $E v \cup \sigma E$ "Ense"
- 3.2.44. $\cup | \downarrow \beta E \chi, \cup | \downarrow \beta E \chi \theta$ "Göbek"
- 3.2.45. $| \downarrow \zeta \delta$ "Göz"
- 3.2.46. $\cup | \downarrow \zeta \delta \theta A \pi \cup \pi A \Gamma \otimes \rightarrow \&$ "Göz Kapağı"
- 3.2.47. $\cup \otimes E \mu \zeta E$ "Gamze"
- 3.2.48. $\cup \chi \theta \iota \pi P \iota \& \chi, \cup \chi \theta \iota \pi P \iota \& \chi \theta$ "Kiprik"
- 3.2.49. $\chi \theta \downarrow \sigma \chi$ "Göğüs"
- 3.2.50. $\lambda E B \zeta E \cup \iota \Gamma n$ "Badamcık"
- 3.2.51. $\mu E \cup \sqrt{\iota} \delta E$ "Mida"
- 3.2.52. $\mu E \sigma A \cup v A$ "Mesana"
- 3.2.53. $\mu \cup \zeta$ "Beyin"
- 3.2.54. $v E \cup \phi E s \cup \beta \square \Gamma P \iota \& \sigma \cup \& \&$ "Nefes Borusu"
- 3.2.55. $\downarrow \delta$ "Öt"

- 3.2.56. $\leftarrow \downarrow \mid \delta \iota \& \Sigma \cup \lambda \epsilon \rho$ "Ön dişler"
- 3.2.57. $\beta \Lambda \nu \chi \epsilon \rho \cup \varphi \epsilon \uparrow \sigma$ "Pankreas"
- 3.2.58. $\theta \Lambda \supset \beta$ "Kalp"
- 3.2.59. $\theta \Lambda \nu \cup \theta \Lambda \supset \Lambda$ "İki omuz arası"
- 3.2.60. $\cup \theta \Lambda \uparrow \rho \rightarrow (\nu$ "Karı"
- 3.2.61. $\theta \Lambda \Sigma$ "Kaş"
- 3.2.62. $\theta \epsilon \rho \epsilon \cup \varphi \square \square Z i \cup \& \mid \epsilon \rho$ "Karaciğer"
- 3.2.63. $\theta \eta \rightarrow (l, \theta \eta \uparrow l$ "Kıl"
- 3.2.64. $\theta \eta \rightarrow \varphi \square \square \Sigma$ "Ayağ"
- 3.2.65. $\theta \square \supset$ "Kol"
- 3.2.66. $\cup \theta \square \uparrow \supset \tau \upsilon \& \otimes$ "Koltuk"
- 3.2.67. $\cup \theta \upsilon \& \varphi \square \square Z A \otimes$ "Kucak"
- 3.2.68. $\theta \upsilon \& \cup \supset A \otimes$ "Kulak"
- 3.2.69. $\theta \upsilon \& \cup \supset A \otimes \mu \epsilon \mu \cup \mu \epsilon \uparrow \sigma \iota \&$ "Kulak memesi"
- 3.2.70. $\cup \rho \epsilon \uparrow \square i \& m$ "Rahim"
- 3.2.71. $\sigma \Lambda \varphi \square \square \Sigma$ "Saç"
- 3.2.72. $\sigma \epsilon \theta \cup \theta \epsilon \lambda$ "Sakal"
- 3.2.73. $\sigma \epsilon \uparrow \cup \varphi \square \square \Sigma \epsilon \beta \Lambda \rho \cup \mu \Lambda \uparrow \otimes \rightarrow \&$ "Serçe parmağı"
- 3.2.74. $\cup \sigma \psi \mu \psi \& \chi$ "Kimik"
- 3.2.75. $\delta \rightarrow \& \rho \cup \nu \Lambda \otimes$ "Tırnak"
- 3.2.76. $\tau \psi \chi \vartheta$ "Tüy"
- 3.2.77. $\psi \& \cup \rho \epsilon \mid$ "Yürek"
- 3.2.78. $\psi \zeta \delta$ "Yüz"
- 3.2.79. $\cup \tau \square \uparrow \pi \rho \upsilon \& \otimes$ "Topuk"
- 3.2.80. $\xi \Lambda \mid$ "Ben"
- 3.2.81. $\xi \iota \& \iota \cup \iota \epsilon \chi, \xi \iota \& \iota \cup \iota \epsilon \chi \vartheta$ "Gırtlak"
- 3.2.82. $\varphi \Lambda \cup \nu \Lambda \otimes$ "Yanak"
- 3.2.83. $\varphi \epsilon \cup \mu \epsilon \otimes \cup \beta \square \uparrow \rho \upsilon \& \sigma \upsilon \&$ "Yemek Borusu"

- 3.2.84. $\cup \varphi E \upharpoonright \text{ndi} \&$ | "Mesana bölgesineki kıl"
- 3.2.85. $\cup \zeta \psi \lambda \psi \& \phi$ "Zülüf"
- 3.3. "Korya" Ağzında Kullanılan Organ Adları
- 3.3.1 $A \delta A \cup \supset A$ "Kas"
- 3.3.2. $\cup A \upharpoonright \otimes \rightarrow \& \zeta \delta$ "Ağız"
- 3.3.3. $A \supset$ "Alın"
- 3.3.4. $A \theta \square Z \upharpoonright$ | Er "Akciğer"
- 3.3.5. $A P \cup \xi \alpha$ "Arka"
- 3.3.6. $\cup \sqrt{A} \upharpoonright \Sigma \rightarrow \& \theta \cup \sigma \psi \mu \psi \& \mid \psi \&$ "Aşık Kimiği"
- 3.3.7. $\cup A \upharpoonright B \cup \& \square \Sigma$ "Avuç"
- 3.3.8. $\cup A \upharpoonright B \cup \& P \delta$ "Avurt"
- 3.3.9. $A \varphi \cup A \otimes$ "Ayağ"
- 3.3.10. $\beta A \cup \square Z A \otimes$ "Bacak"
- 3.3.11. $\beta A P \cup \mu A \otimes$ "Parmak"
- 3.3.12. $\beta A \Sigma$ "Baş"
- 3.3.13. $\beta \varepsilon \supset$ "Bel"
- 3.3.14. $\cup \beta \varepsilon \upharpoonright \varphi \iota \& \nu$ "Beyin"
- 3.3.15. $\beta \iota \& \cup \lambda E \chi \theta$ "Bilek"
- 3.3.16. $\beta \iota \& \cup \varphi \iota \otimes$ "Bıyık"
- 3.3.17. $\cup \beta \square \upharpoonright \varphi \ddot{u} \nu$ "Boyun"
- 3.3.18. $\beta \downarrow \mid \cup P E \chi, \beta \downarrow \mid \cup P E \chi \theta, \chi \iota \lambda \cup \varphi E (< ar.)$ "Böbrek"
- 3.3.19. $\beta \cup \delta$ "But"
- 3.3.20. $B \hat{u} \cup \otimes A \upharpoonright P \sigma \rightarrow \& \otimes$ "Bağırsak"
- 3.3.21. $B \hat{u} \cup \otimes A \zeta \delta$ "Boğaz"
- 3.3.22. $\cup \beta \cup P \ddot{u} n$ "Burun"
- 3.3.23. $\cup \beta \cup P \ddot{u} n \cup \delta e \upharpoonright \lambda \lambda \iota \& \& \mid \iota \&$ "Burun deliği"
- 3.3.24. $\square Z A \nu$ "Ruh"
- 3.3.25. $\square Z A \nu$ "Vucüt"

- 3.3.26. Ζι& | EP "Ciğer"
- 3.3.27. ΣEvEυχθE "Çene"
- 3.3.28. υζι|ι&n "Omuz"
- 3.3.29. δΑβυβAv "Topuk"
- 3.3.30. δAυμA⊗ "Dimak"
- 3.3.31. δAυμAρ "Damar"
- 3.3.32. υδε | ι&PμEv δι&Συλε | Pι& "Değirmen dişleri"
- 3.3.33. δAυδA⊗ "Dalak"
- 3.3.34. υδε | Pι& "Deri"
- 3.3.35. δι&PυvA⊗ "Tırnak"
- 3.3.36. διλ "Dil"
- 3.3.37. δι&PυσEχ "Dirsek"
- 3.3.38. διΣ "Diş"
- 3.3.39. διζ8 "Diz"
- 3.3.40. δυ&υδA⊗ "Dudak"
- 3.3.41. Eλ "El"
- 3.3.42. EμυζEχ "meme"
- 3.3.43. EvυσE "Ense"
- 3.3.44. υ | ↓ | βEχ, υ | ↓ | βEχθ "Göbek"
- 3.3.45. | ↓ | ζ8 "Göz"
- 3.3.46. υ | ↓ | z8 θAπυπA | ⊗ → & "Göz Kapağı"
- 3.3.47. υ ⊗ EμζεE "Gamze"
- 3.3.48. υχθιπPι&χ, υχθιπPι&χθ "Kiprik"
- 3.3.49. χθ ↓ σχ "Göğüs"
- 3.3.50. λEBζευι | n "Badamcık"
- 3.3.51. μEυ | δE "Mida"
- 3.3.52. μEσAυvA "Mesana"
- 3.3.53. μυξ "Beyin"

- 3.3.54. $\nu\epsilon\cup\phi\epsilon_s \cup\beta\sqcap \uparrow\text{P}\nu\&\sigma\&\&$ "Nefes Borusu"
- 3.3.55. $\leftarrow\delta$ "Öt"
- 3.3.56. $\leftarrow\downarrow \mid \delta\iota\&\Sigma\cup\lambda\epsilon\text{P}$ "Ön dişler"
- 3.3.57. $\beta\text{A}\nu\chi_e\text{P}\cup\phi\epsilon \uparrow\sigma$ "Pankreas"
- 3.3.58. $\theta\text{A}\supset\beta$ "Kalp"
- 3.3.59. $\theta\text{A}\nu\cup\theta\text{A}\supset\text{A}$ "İki omuz arası"
- 3.3.60. $\cup\theta\text{A} \uparrow\text{P}\rightarrow(\nu$ "Karın"
- 3.3.61. $\theta\text{A}\Sigma$ "Kaş"
- 3.3.62. $\theta\epsilon\text{P}\epsilon\cup\eta\sqcap\text{Z}\iota\cup\& \mid \epsilon\text{P}$ "Karaciğer"
- 3.3.63. $\theta\text{H}\rightarrow(\downarrow, \theta\text{H}\iota\downarrow$ "Kıl"
- 3.3.64. $\theta\text{H}\rightarrow\eta\sqcap\Sigma$ "Ayağ"
- 3.3.65. $\theta\sqcap\supset$ "Kol"
- 3.3.66. $\cup\theta\sqcap \uparrow\supset\tau\cup\&\otimes$ "Koltuk"
- 3.3.67. $\cup\theta\cup\&\eta\sqcap\text{Z}\text{A}\otimes$ "Kucak"
- 3.3.68. $\theta\cup\&\cup\supset\text{A}\otimes$ "Kulak"
- 3.3.69. $\theta\cup\&\cup\supset\text{A}\otimes \mu\epsilon\mu\cup\mu\epsilon \uparrow\sigma\iota\&$ "Kulak memesi"
- 3.3.70. $\cup\text{R}\epsilon \uparrow\sqcap\iota\&m$ "Rahim"
- 3.3.71. $\sigma\text{A}\eta\sqcap\Sigma$ "Saç"
- 3.3.72. $\sigma\epsilon\theta\cup\theta\epsilon\lambda$ "Sakal"
- 3.3.73. $\sigma\epsilon\text{r}\cup\eta\sqcap\Sigma\epsilon \beta\text{A}\text{P}\cup\mu\text{A} \uparrow\otimes\rightarrow\&$ "Serçe parmağı"
- 3.3.74. $\cup\sigma\psi\mu\psi\&\chi$ "Kimik"
- 3.3.75. $\delta\rightarrow\&\text{P}\cup\text{v}\text{A}\otimes$ "Tırnak"
- 3.3.76. $\tau\psi\chi\theta$ "Tüy"
- 3.3.77. $\psi\&\cup\text{P}\epsilon \mid$ "Yürek"
- 3.3.78. $\psi\zeta\delta$ "Yüz"
- 3.3.79. $\cup\tau\sqcap \uparrow\pi\text{P}\cup\&\otimes$ "Topuk"
- 3.3.80. $\xi\text{A}\downarrow$ "Ben"
- 3.3.81. $\xi\iota\&\iota\cup\iota\epsilon\chi, \xi\iota\&\iota\cup\iota\epsilon\chi\theta$ "Gırtlak"

3.3.82. $\varphi A \cup v A \otimes$ "Yanak"

3.3.83. $\varphi E \cup \mu E \otimes \cup \beta \square \uparrow P u \& \sigma u \&$ "Yemek Borusu"

3.3.84. $\cup \varphi E \uparrow \text{ndi} \&$ | "Mesana bölgesindeki kıl"

3.3.85. $\cup \zeta \psi \lambda \psi \& \phi$ "Züluf"

Sonuç

Kerkük merkez ağızlarındaki (Musalla, Korya, Kasaphane) organ adlarıyla ilgi tespitlerimiz ana hatlarıyla şöyle sıralayabiliriz:

1. Çalışmamızda kaynak kişilere müracat edilerek, organ adları tespit edilmiştir.
2. Çalışmamızda tespit ettiğimiz organ adlarının tamamı Türkmençe/Türkçe'dir. Buna karşın her üç ağızda "bögrek" kelimesinin yerine Arapçası yani "Kilye" kullanılmaktadır. Ayıca,"Bademcik" kelimesi yerine de "Lewzetin" kelimesinin kullanıldığı gözlemlenmiştir.
3. Musalla ağızında (84) organa adı tespit edilirken, Korya ve Kasaphane ağızlarında (85) organ adı tespit edilmiştir. Çalışmamız her ne kadar bilimsel bir çalışma olsa da, bölgemizin örf ve adetleri dikkate alınarak, bazı organ adlarına değilmemesine özen gösterilmiştir.
4. Eski Türkçede organ adlarının sonundaki /q/ ünsüzü, Kerkük'ün Musalla ağızında sızıcılışarak /x/ yönünde gelişirken, Korya ve Kasaphane ağızlarında /ğ/ yönünde gelişmektedir.
5. "Musalla" Semti "Kasaphane" ve "Korya" Semtlerine nazaren dışarıdan gelen Türkmenlere kapalı olduğunu bilmekteyiz. Dolayısıyla bu semtte bir etnik tabakalaşmasına rastlamak biraz zordur. Ancak "Kasaphane" ve "Korya" Semtleri "Musalla"nın aksine dışa açık olan semtlerdir. Bütün Türkmen coğrafyasından gelen Türkmenlere burada ratlamak mümkündür. Semtte etnik tabakalaşma vardır. Bundan dolayı "Kasaphane" ve "Korya" ağızlarında organ adlarının hem "k"li hem de "g"li şekillerine rastlanmak mümkündür.

Çalışmamızda Kullandığımız Transkripsiyon İşaretleri

[A] → a

[↔] → açık a

[E] → è

[E] → e

[□] → o

[◌] → ö

[u] → u

[y] → ü

[] → uzun ünlü işareti

[(] → kısa ünlü işareti

[∪] → vurgu işareti

[?] → c

[(?) → ç

[√] → ع

[x] → خ

[⊗] → غ

[τH] → nefesli t

[θH] → nefesli q

[| 9] → g-c arası

[|] → g

[⊃] → kalın l

[Σ] → ş

[B] → çift dudak v'si

[Ç8] → z- s arası bir ses

[φ] → y

Kaynakça:Aksan, D. (1995). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.Aksan, D. (2006). *Türkçenin Sözcükleri*, Ankara: Engin Yayınları.HÜRMEZLÜ, H. (2003). *Kerkük Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Kerkük Vakfı Yayınları.ERCİLASON A. B. (2007). *Türk Dili Tarihi*, Ankara: Akçağ Yayınları.TDK. (1998). *Türkçe Sözlük I*, Ankara: TDK Yayınları.DEMİR, N., YILMAZ E., *Türk Dili El Kitabı*, Ankara: Grafik Yayınları.TEKİN T. (2003). *Talat Tekin Makaleler 1*, Ankara: Grafik Yayınları.NAKİP, M. (2007). *Kerkük Kimliği*, İstanbul: Bilgi Yayınları.HAMDİ, F. (1993). "Kerkük Şehri", *Yurt Gazetesi*, Yıl: 23, Sayı: 1110, (7 Ocak)KHAİRULLA, H. L. (2019). "Irak Türkmenesinde Farsça Alıntı Kelimeler ve Kullanışları", *Kerkük Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (14), 345 – 360.

- SAATÇI, S. (2007). *Kent Dokusu ve Geleneksel Evleriyle Kerkük*, İstanbul: Kerkük Vakfı Yayınları.
- GÜNDÜZ, A. (2003). "1548 Tarihli Tahrir Defterlerine Göre Kerkük Sancağı", *Irak Dosyası*, (Yayına haz. Ali Ahmetbeyoğlu, Hayrullah Cengiz, Yahya Başkan), İstanbul: Tarih ve Tabiat Vakfı, 161 – 180.
- DUMAN, B. (2007). 'Türkmenler ve Kerkük', *Global Strateji Dergisi* (Irak Türkmenleri Özel), Yıl: 3, Sayı: 9, 134 – 142.
- LI Y. (1993). *Türk Dillerinde Akrabalık Adları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- AKÇAM, A. (2024). *Türkiye Çocuk Dergisinin Sözvarlığı Üzerine Bir İncelem*, Yayınlanmamış , Doktor Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- DEMİR A. (2023). *Türkiye Türkçesi Ağzlarında Organ Adları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.
- JASIM, Z. J., *Kerkük Merkez Ağzlarının Diğer Irak Türkmen Ağzlarıyla Karşılaştırmalı Ses Bilgisi*, Yayınlanmamış Yüksek Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi. JASIM Z. J. (2024). "İki Kural Çerçevesinde Kerkük Merkez Ağzlarında Aslî (Birincil) Ünlü Uzunlukların Durumu", *Kerkük Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, , 2 (19), 585 – 612.
- SÜMER F. (1977). "Irak Türklerinin Tarihine Kısa Bir Bakış", *Türk Kültür Dergisi*, Yıl: XV. Sayı: 180, 758 – 764.
- KEVSEROĞLU N. (2009). *Safahât Min Tarih Kerkûk el Mü'âsır (Kerkük'ün Yakın Tarihinden Yapraklar)*, Kerkük: ITC. Yayınları.

Kaynak Kişiler

- Ahmet Adil Kazım, 1968, **Korya**, Merkez, Kerkük.
- Ayten Sadık Cafer, 1967, **Kasaphane**, Merkez, Kerkük.
- Cengiz Resul Nazım, 1960, **Korya**, Merkez, Kerkük.
- Erkan Azgar Namık, 1968, **Korya**, Merkez, Kerkük.
- Fatma Nakip Salih, 1956, **Musallah**, Merkez, Kerkük.
- Habib Ali Fazıl, 1973, **Kasaphan**, Merkez, Kerkük.
- Hatice Fazıl Ahmet, 1965, **Kasaphane**, Merkez, Kerkük.
- Mustafa Atilla Kerim, 1972, **Kasaphane**, Merkez, Kerkük.
- Sermed Zeki Maşallah, 1948, **Korya**, Merkez, Kerkük.
- Suat Kasım Tevfik, 1959, **Korya**, Merkez, Kerkük.
- Suat Oğuz Yusuf, **Musallah**, 1967, Merkez, Kerkük.
- Yasin Ahmet Muhammed, 1950, **Musallah**, Merkez, Kerkük.
- Yavuz Hatip Ömer, 1967, **Korya**, Merkez, Kerkük.
- Zehra Kasım Abbas, 1982, **Kasaphane**, Merkez, Kerkük.
- Zehra Süleyman Vahab, 1957, **Kasaphane**, Merkez, Kerkük.
- Zeynep Ömer Muhammed, 1962, **Musalla**, Merkez, Kerkük.

Names Of Human Body Parts In The Turkmen Dialects Or Melodies Of Kirkuk City Center

Keywords: Turkmens, Kirkuk Central Dialects, Organ Names

Iraqi Turkmen dialects are spoken from Mosul, Iraq, to the Mendeli district on the Iranian border, and from there, interspersed throughout other regions. Historically, Iraqi Turkmen dialects have been divided into two main dialect groups, "y" and "w," following the settlement of Oghuz tribes in the region and the influence of Kipchak tribes and groups. Although the central Kirkuk dialects are included in the (w) group, they today hold a significant place among other Turkmen dialects. In recent studies, the dialectological boundaries of the central Kirkuk dialects have been determined. This boundary was delimited to three districts based on the historical and ethnic makeup of the districts where these dialects are spoken. Two of these dialects are Turkmen dialects spoken in the Musalla and Kasaphane districts of Küçük Yaka, while the third is spoken in the Korya district of Büyük Yaka.

Two of these dialects are Turkmen dialects spoken in the Musalla and Kasaphane districts of Küçük Yaka, while the third is spoken in the Korya district of Büyük Yaka. The vocabulary of these dialects is deeply rooted in history. It still serves as a bridge to the Turkish dialects spoken in regions such as Central Asia, the Caucasus, and Anatolia, and to the dialects that exist under the umbrella of these dialects. This function is undertaken by body nouns and organ nouns. Therefore, due to the limitations of this study, we will focus only on body nouns and organ nouns from the vocabulary of the Musalla, Korya, and Kasaphane dialects. The lack of previous lexical research on the aforementioned Turkmen dialects, coupled with studies limited to the dialects of central Kirkuk, has inevitably further enhanced the value of our research and we believe it can contribute to general Turkish studies.

أسماء الأعضاء البشرية في لکنات أو ألحان مركز مدينة كركوك التركمانية

م. د. د. جاسم نزهة العابدین جاسم

كلية التربية للعلوم الإنسانية

جامعة كركوك

الكلمات المفتاحية: التُركمان، لکنات أو ألحان مركز مدينة كركوك التُركمانية

الملخص:

اللکنات أو الالحن التُركمانية يتحدث بها التُركمان العراق بدأ من مدينة موصل على الحدود العراقية التُركية وحتى قضاء مندلي على تخوم الحدود العراقية الايرانية ويتحدث بها التُركمان في مناطق أخرى، وعلى مر التاريخ وبعد استيطان قبائل الأوغوز/التُركمان في ربوع العراق ودخولهم سابقاً أو لاحقاً تحت تأثير الإثنيات العرقية التُركية الأخرى كالفجاق أو قيجاق، انقسم معها اللکنات أو الالحن التُركمانية العراقية إلى قسمين رئيسيين، الأول جمع اللکنات أو الالحن التُركمانية تحت مجموعة (و)، والثانية جمع اللکنات أو الالحن التُركمانية تحت مجموعة (ي). اللکنات أو الالحن التُركمانية لمركز مدينة كركوك التي تحتل مكانة مهمة بين اللکنات أو الالحن التُركمانية العراقية الأخرى، تُدرج ضمن مجموعة (و) وعليه الدراسات في الآونة الأخيرة أثبتت حدود اللکنات أو الالحن التُركمانية لمركز مدينة كركوك بثلاثة أحياء الأولى والثانية تقع على الجانب الصغير من المدينة ممثلةً بحي المصلى وحي القصبخانة، حيث يتحدث سكان الحي الأول للكنة أو لحن مصلى التُركمانية أما الحي الثاني فيتحدث سكانها للكنة أو لحن قصبخانة التُركمانية أما الحي الثالث تقع في الجانب الكبير من المدينة ممثلةً بحي القورية حيث يتحدث سكانها للكنة أو لحن قورية التُركمانية، الخزين اللغوي لهذه الكنتات أو الالحن التُركمانية تمتد لمئات السنين، وما زالت بمثابة جسر تواصل تُركمان العراق مع اللغات الرسمية أو لکناتها التي يتحدث بها أشقائهم الأتراك في آسيا الوسطى وقفقاسيا والأناضول، وحدود البحث فرضت علينا تحديد أسماء الأعضاء البشرية في لکنات أو ألحان مركز مدينة كركوك التُركمانية دون غيرها من الخزين اللغوي، ونظراً لعدم وجود بحوث سابقة حول الخزين اللغوي للکنات أو ألحان التُركمان في العراق ومركز مدينة كركوك اعطى زخماً وقيمة لبحثنا الحالي، ونحن على قناعة تامة بأنها ستُساهم في اغناء الدراسات التُركية الأخرى حول الموضوع.